

կորսուցուցած էր) եւեւ Այստեղ կը սփռ թափնուիլ հեղինակին կտորէքն, որուն համեմատ մեր առաւելուն շատ ուղղակի շտառուեցան յաւարեմէն (— թէ եւս կերպարանափոխուեցան ըստ յաւարեմի, —) այլ «Գանդիկեան» նշաններէն, որ իբր թէ գործով գործածուած նշանագիրքն էին եւ սեւ մահան ծագումն ունէին Բրիտանոս արդէն գարեբող յառաւ Բատ ինքեան գծաարութիւն չկայ այն կէտին մէջ որ սեմական գրերը մանէին նոսնա Ի Հայաստան ինչպէս Բրիտանոս իբր թէ գոր յառաւ արեւմտեանեան սեպագրութիւնը մուտք գաւառ Նախագայոց սեպագրութեանց մէջ, կրնային քիչ կամ շատ ժամանակ ետքն արամեական տառերը (— գծաւոր է թէ փխնիկեանն ուղղակի աղբիցու թիւն ունենար Հայոց վրայ, ինչպէս աւելի մեծ է հեղինակն ընդունելու. —) մուտք գտնել գտնէ հարաւային մասերն: Բայց հոս է կնճիւղը. եղան է Բրիտանոս ժամանակ որ արամեական տառերով հայերէն գրուէր: Ահա կէտ մը, զոր պէտք ենք անպատճառ ժխտել՝ գտնէ Բրիտանոսութեան Ա— Ե գրուող միջնային համար ապահովութեանը, (— այս ժամանակամիջոցին հայերէն լեզուի հնչմանը չէին կրնար բացատրուիլ արամեական սակաւութիւն նշաններով. —) իսկ աւելի հնարային գրերու հայերէն լեզուն բարդովին անծանօթ է մեզ: Իսկ «Գանդիկեան» կոչումը՝ ըստ հեղինակին սեմական ծագումն ունեցող՝ նշանագիրքն ալ կնճիւղը չեն մեկներ, քանի որ ասոնց ինչ բլլաւն եւ երբ գործածուիլ կամ չգործածուիլն անյայտ է մեզ, ինչպէս համառօտիւ բացատրեցինք վերը: — Եւ այսպէս հեղինակին հանած եղանակով թիւնը, զոր վերը գրեցիք, կը մնայ լոկ ենթադրութիւն, զոր գեւ. պէտք է համազօշ կերպով ապացուցանել, եթէ հնար է: Գրեցին վերին մասը կը կազմեն այլեւայլ Թաւելումներ: Ասոնց առաջինը կը խօսի (էջ 333—359) Հայոց գրի գիւտի տարւոյն նկատմամբ եւ երկրորդը (էջ 360—367) գրերու գիւտի տեղւոյն վրայ: Թաւելում Գ. (էջ 368—374) կը խօսի հայագէտ Փր. Միլլերի կրկին յօդուածներուն վրայ, որ թարգմանուած էին «Հադի-ի» մէջ (1888, Թ. 3, էջ 245—248 եւ 1891, Թ. 3, էջ 68—70): Թաւելում Դ. (էջ 375—378) կը քննէ Հ. Բարսեղ Սարգսեան Վեգի մէկ յօդուածն «Բազմակէտի» մէջ, Թաւելում Ե. (378—385) վրայ եւ Աղաւաղից գրերու ինքնային վրայ գիտադրութիւնը կը բովանդակէ: Իսկ Թաւելում Զ. (էջ 386—392) կը քննէ թէ «Ինչ պատճեններ վարեց Ս. Մարապը», Վերջապէս Թաւելում Է. (էջ 393—399) «Հայոց այբուբենի տեսակները» կը ներկայացնէ համառօտիւ: Այս մասին մէջ շատ յարգի տախտակ մը գրուած է, որ «ցոյցով գտնուած Հայոց ամենահին ձեռագիրքը» կը ներկայացնէ վեմարութեանը, այսինքն Մատիւնայի Լազարեան ձեռագրանի նշանաւոր աւետարանին յիշատակարար նին մէկ կտորը:

Գրութեան վրայ այսպիսի բաւական համաբերով, անցինք միւս նոր հրատարակութեանը:

(Էդուանսիէ.)

Հ. Թ. Յ.

ԲԱՆԱՍՑԵՂԵԱԿԱՆ

ԸՆԴՆ

Տեղ մը կեցան միտ նաստան՝
Թրկու ընկերք անընդհատ
Ծանայ կ'ընեն անընդ,
Համբերութեամբ եւ սիրով:

Մին յամիդդին կ'անու ջոյն,
Առաջարկու է մէկտն,
Երկուքն ալ են Երկաթի,
Խոնջ շաղկն՝ ապակի:

Ժամ մ'անգամ մին իւր արագ
Ե'նը շրջանն անսայթար.
Երկուսն ալ միտ միտ
Բիւթի պէտք մէն մի անգամ:

Տեսած ես քնաւ որ դանդան,
Բայց եթէ տէրն ուզէ զայն.
Սակայն նսնու երբ դարձան
Գրկին է'նին նոյն Թամբան:

Կ. Ս. Հ.

ԸՆԴՆ

Հովն կը շնչէ սարեղն ուզգին,
Կը դղան կարծես Երկին եւ երկին.
Ինչին են հազած ծառեր եւ անտառ,
Մնա՞մ ալ չնս դաշն ծաղկունք ոգեկառ:

Կարծես քնութեան շրջնը այս դրանսին
Սեն օրհան արդէն հասած է քաղիւսին.
Ո՛ր լուր մատուտս օրերն այն սիրուն.
Սլոյմ է Թաւածաղին երկինք ու տեղայն:

Տրտում ալ հոգին ինձ դաշտ տարած
Կը դիտէ քնութեան տխուր կատարած. —
Քիչ յետոյ հովն, դաշտը ալ մարդը,
Գիտի ալ ծածկեն ժինափայլ գորգեր:

Ահա շորս կողմէս չօճիւն գալկանար
Կը լըսեն ամէն տեղ, եւ ամէն վայր
Կը տեսնեն զուտատ քուրք քուսական
Ալ աւար է'նիմա ստոն պետութեան:

— Դու ուր, դողդողուն տերն անցաւոր,
Ո՛ր դու կը թողուս քու ծիւղը վարսաւոր, —
— Ո՛հ ես չեմ միջակ չէք գերին մաւումն.
Դո՛ւր նստ ընկեր եւ վարդ ու շուշան:

Այս է իմ քաղիւս եւ այն իմ վիճակ.
Օր մ'ալ կը մարի պայծառ արեգակն.
Եթեմամ զուգէ սպան լալկան ուռնիք՝
Ժամանակն քուրք շիւղի զուրտիք:

Բայց երանութեան շնչը մ'աղօտաւոյս
Կը շողայ աշաղ տրտում իմ իդոյս,
Կը սփռիմ յուզով կենաց մ'անթաւամ,
Թէ եւ արտասուաց դեռ պանդուխտ մ'ըլլամ:

Շնչ է վերջապէս մարդու քաղցրամտով
Ի՞նչ է դաշտ այս կենաց. — ծաղիկ վաղանցով
Որ կ'անուր իւր ընէ չըզածնայն յետին
Տխուր մի համբոյր տալով սեւ հողին:

Հ. Վ. Մ.